

(263. 5.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden 13 Februari 1917.)

Niet zonder eenige verbazing hebben de ondergeteekenden kennis genomen van het Voorloopig Verslag over hun voorstel betrekkelijk de voorbereiding van wetsontwerpen tot naturalisatie. Bedenkingen hadden zij verwacht, maar zeker niet, dat het „vrij algemeen” veroordeeld zou worden als niet voldoende gemotiveerd en als voorstaande eene werkwijze, waarboven de tegenwoordige in meer dan één opzicht, te verkiezen bleef.

Immers zijn meer dan eens in de Kamer wenschen geuit naar herziening en vereenvoudiging van het voorbereidend parlementair onderzoek. Laatstelijk nog is in de vergadering van 21 December 1916 (Rede van den heer TROELSTRA, *Handelingen* Zitting 1916—1917, bladz. 972, 2de kolom) het oordeel uitgesproken, dat „de voorbereiding van de verschillende wetsontwerpen in de Tweede Kamer meer te wenschen overlaat, dan noodig is”, en wordt de oorzaak van dien toestand hierin gezocht, dat de behandeling der wetsontwerpen hier wordt voorbereid „niet door commissiën van deskundigen, of althans van leden die langzamerhand door steeds dezelfde zaken te moeten behandelen deskundig worden, maar door afdelingen door het lot gekozen . . . .”, terwijl in die zelfde rede wordt opgemerkt, dat in buitenlandsche parlementen door de instelling van vaste commissiën hierin veel beter is voorzien. Geheel in overeenstemming met opvattingen van deze strekking, is bij de Grondwetsherziening van 1887 de vervanging van het oude art. 106 door het nieuwe art. 111, d. i. de opheffing van een *verplicht* afdelingsonderzoek over ieder wetsontwerp, gemotiveerd. Volgens het afdelingsverslag der Tweede Kamer gaf men daar „bijna algemeen” aan wijziging van het toen bestaande stelsel de voorkeur en oordeelde men, dat „de voorbereiding der beraadslaging over menig voorstel het best geschieden kan door leden, met het onderwerp meer bijzonder vertrouwd”, terwijl dit juist niet zelden verhinderd wordt „door de speling van het lot, dat sommigen van hen in éne afdeling samenbrengt” (*Handelingen* der Grondwetsherziening II, 358). De bovenbedoelde wijziging, volgens een amendement van mr. DE SAVORNIN LOHMAN en in overeenstemming met de redactie der Staatscommissie, werd dan ook, in weerwil van den tegenstand der toenmalige Regeering, met eene aanzienlijke meerderheid van stemmen (42—18) in de Grondwet gebracht. (*Handelingen* VI, 678). En nauwelijks wordt nu in dezelfde richting een voorstel gedaan ten aanzien van eene groep wetsontwerpen, alle van geheel gelijke strekking en van eenvoudigen aard, of deze poging wordt „vrij algemeen” afgekeurd, handhaving van het oude stelsel verre verkozen. Dit verbaast te meer, omdat de Kamer toch wel, zij het bij niet-wetgevenden arbeid, aan eene voorbereiding door commissoriale behandeling zonder afdelingsonderzoek gewoon is, ten aanzien nl. van eene aangelegenheid, die formeel met naturalisatie-ontwerpen, van welke elk ontwerp slechts één persoon betreft en in een verzoek van dien belanghebbende zijn oorsprong heeft, eenige analogie vertoont: de verzoekschriften om rechtsherstel, schadeoostelling en dgl., die aanleiding kunnen geven tot het vragen van inlichtingen aan de Regeering, welke verzoeken met de inlichtingen gesteld worden in de handen van eene Commissie,

die een verslag opmaakt en bepaalde conclusiën voorstelt, welke zonder meer in oepbare beraadslagingen worden gebracht.

Intusschen zijn deze herinneringen en beschouwingen wel in staat om bij de ondergeteekenden de hoop levendig te houden, dat zij er allicht nog in zullen slagen, hunne medeleden verder te brengen, dan tot de in den aanhef van het Voorloopig Verslag uitgesproken platonische waardeering van hun pogen en belangstelling in het voorstel; twee gezindheden nochtans, waarvoor de ondergeteekenden reeds erkentelijk zijn, en waarin zij een kiem speuren voor meer.

Op den voorgrond zij gesteld, dat in het voorstel twee denkbeelden zijn neergelegd, welke niet noodwendig behoeven samen te gaan: de vaste Commissie en het wegvallen van het afdelingsonderzoek.

De wenschelijkheid eener *vaste Commissie* was het eerste, waaraan de ondergeteekenden dachten. Dat denkbeeld werd ook door meer dan een van hen aanbevolen bij de beraadslaging in de vergadering van 18 Mei 1916, waarnaar in de Memorie van Toelichting werd verwezen. In de opdracht aan eene vaste Commissie ligt voor hen het zwaartepunt. En dat het bestaand art. 45 van het Reglement van Orde daarvoor reeds de gelegenheid zou openen, moeten zij — tegen de meening van „eenige leden” in — beslist ontkennen. Dat artikel stelt wel zoodanige opdracht facultatief, opent derhalve daarvoor de gelegenheid, maar uitsluitend „voor het onderzoek van tot zekere groep van onderwerpen behoorende wetsontwerpen”. Naturalisatie-ontwerpen nu betreffen alle een zelfde, een geheel gelijk onderwerp, het opnemen van een vreemdeling op diens verzoek in het Nederlandsch staatsverband. Van onderwerpen, d. i. van meerdere onderwerpen die, wegens hunne gelijksoortigheid, gezegd kunnen worden samen eene bepaalde groep te vormen, is hier geen sprake. Als wetsontwerpen die tot zoodanige groep behoren, zouden b.v. te brengen zijn alle wetsontwerpen betreffende lager onderwijs, alle betreffende scheepvaartbelangen, alle betreffende de weermacht en dgl. meer. Door de woorden van het bestaande artikel wordt derhalve het voorstel niet gedekt. Ware het anders, dan zouden de ondergeteekenden hebben kunnen volstaan met een voorstel, om voor het nog loopend deel van het zittingjaar eene vaste Commissie voor naturalisatie-ontwerpen in het leven te roepen. Nu was een voorstel tot aanvulling van het Reglement van Orde noodzakelijk en besloten de ondergeteekenden, toen zij tot de voorbereiding van zoodanig voorstel zich gingen zetten, bovendien, om, waar het onderwerp eng begrensd is en scherp omschreven kan worden, in deze niet met facultatiefstelling te volstaan, waarop altijd nog een tweede, concreet voorstel zou moeten volgen, maar om de opdracht aan eene vaste Commissie voorgoed imperatief in het Reglement van Orde zelf vast te leggen. Dat die Commissie dan eenvoudig bestaan kan uit vijf leden en de toepasselijkheid der in het tweede en het derde lid van art. 45 zoowel als in het derde lid van art. 20 vervatte voorschriften moeten worden uitgesloten, is in de Memorie van Toelichting uiteengezet en die stelling is onbestreden gebleven.

In het Voorloopig Verslag wordt er nu door sommigen op gewezen, dat allicht andere wetsontwerpen, b.v. die betreffende onteigeningen, „welke aanleiding kunnen geven tot plaatselijk onderzoek” eerder nog dan naturalisatie-ontwerpen voor een van den regel afwijkend voorbereidend onderzoek — gesteld dan dat zoodanige afwijking werd wenschelijk geacht — in aanmerking zouden zijn te brengen. Deze opmerking meenen de ondergeteekenden onbeantwoord te kunnen laten. Het is hun niet te doen, om het voorbereidend onderzoek, zooals het Reglement van Orde dat kent, hier en daar te vereenvoudigen, en dus uit te zien naar wat het eerst en wat later daarvoor in aanmerking zou zijn te brengen. De belangstelling der ondergeteekenden beperkt zich ten aanzien van dit punt tot naturalisatie-ontwerpen, wegens den aard en de strekking van die wetsontwerpen zelve. Daarvoor achten zij de voorgestelde vereenvoudiging passend. Achten anderen zich geroepen, om ten aanzien van andere soorten van wetsontwerpen hun voorbeeld te volgen, dat zullen die anderen moeten weten.

Waarom nu wordt de opdracht van het voorbereidend onderzoek aan eene vaste Commissie bij naturalisatie-ontwerpen wenschelijk geacht? De ondergeteekenden meenden ter beantwoording van die vraag in hoofdzaak met de verwijzing naar het door ieder hunner op 18 Mei 1916 gesprokene en enkele daaraan vastgeknoopte nadere opmerkingen te kunnen volstaan. Maar, nu „vrij algemeen” over onvoldoende motivering van hun voorstel geklaagd werd, willen zij gaarne trachten aan den wensch naar meer uitvoerige motivering in deze schriftelijke gedachtenwisseling te gemoet te komen.

De Grondwet verlangt sinds 1848 en is na 1887 blijven verlangen — tegen het voorstel der Staatscommissie, welke de herziening van dat jaar heeft voorbereid, en tegen het aanvankelijk standpunt der toenmalige Regeering in — dat elke bijzondere naturalisatie door den wetgever worde verleend.

Dit stelsel is dus hier te lande blijven gelden en niet veranderen door een stelsel naar hetwelk elke naturalisatie verleend zou worden door de Regeering, naar eenige door de wet te stellen regelen. Hieruit volgt, dat iedere tak der Wetgevende Macht geroepen is om elk naturalisatieverzoek in concreto te beoordeelen naar de innerlijke waarde van het geval; en dat, waar nu de algemeene wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap alleen enkele formeele eischen stelt, aan welke in ieder geval moet zijn voldaan, de opvatting, alsof met voldoening aan die minimum-eischen zou moeten worden genomen *genomen en bij voldoening daaraan de naturalisatie noodwendig zou moeten volgen*, dat die opvatting a priori behoort te worden afgewezen, als met den geest van het Grondwetsartikel in strijd.

Nu is echter bij de beoordeeling van een verzoek naar de innerlijke waarde van het geval eene groote verscheidenheid van standpunt denkbaar. In hoofdzaak zal wel dit de tegenstelling zijn, dat sommigen de naturalisatie zouden willen verleen en zoo dikwijls, negatief, uit een oogpunt van algemeen belang geen bepaalde bedenking daartegen kon worden aangevoerd, terwijl anderen alleen dan op een verzoek zouden willen ingaan, wanneer, positief, het algemeen belang met de opneming van den verzoeker zou zijn gediend. Het is niet doenlijk en ook niet noodig hier ter plaatse daarop nader in te gaan. De practijk vertoont ook op dit gebied eene te groote verscheidenheid van gevallen; elke poging om ze op te sommen en te ontleden zou onvolledig zijn. En bij de beoordeeling van dit voorstel gaat het immers ook niet om de innerlijke waarde van enig naturalisatieverzoek, maar alleen om de stelling, dat die innerlijke waarde telkens door de Tweede Kamer zelfstandig en grondig moet kunnen worden beoordeeld, en om de vraag, of nu niet het door de ondergeteekenden voorgestane denkbeeld dien waarborg voor zoodanige beoordeeling versterkt.

Hiermede wordt geen verwijt gedaan aan de Regeering, alsof zij in het aanbieden van de noodige voorlichting en inlichting zou te kort schieten. Allerninst. Zij handelt daarbij naar hare opvatting van het instituut der naturalisatie in het algemeen en naar haar inzicht in de beteekenis van elk geval in het bijzonder. Maar sinds wanneer is de Kamer verplicht zich bij de opvattingen en inzichten van de Regeering neer te leggen? Dat doet zij immers bij geen enkele wetsvoordracht. Ook bij deze wetsvoordrachten geldt de eisch, dat er zij gemeen overleg.

Tot in den allerlaatsten tijd nu is, zooals prof. Buys het reeds uitdrukte, de behandeling van naturalisatie-ontwerpen in de Tweede Kamer geworden eene zaak van routine. Sinds het uitbreken van den oorlog, de daarmee samenhangende sterke toeneming van het aantal aanvragen, de verdieping van het nationaal besef en de verhooging van de waarde der praktische gevolgen, welke het bezit van eene of andere nationaliteit meebrengt, is nu en dan aan de ingediende ontwerpen meer aandacht geschonken. In de reeds genoemde vergadering van 18 Mei werd het onderwerp in zijn geheel van meer dan eene zijde kritisch besproken en bij de stemming over het eerste der wetsontwerpen die toen aan de orde waren, stemde eene aanzienlijke minderheid tegen. Sindsdien zijn nog wel een aantal ontwerpen ingediend en afgedaan, maar daaronder waren er blijkbaar vele waarvan

de aannemelijkheid niet twijfelachtig werd geacht. Verreweg de meeste betroffen oud-Nederlanders, die, ingevolge art. 7, 5°, der wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap, d. i. door enkel verzuim het Nederlandschap hadden verloren en het nu, langs den bij de wet van 15 Juli 1910 (*Staatsblad* n°. 216) geopenden gemakkelijken weg wenschten terug te erlangen, een groep tegenover welke allicht een vrijgevege gezindheid verwacht kan worden. Voorts hadden eenige andere wetsontwerpen betrekking op personen, die reeds sinds lang hier te lande feitelijk in ieder opzicht waren ingeburgerd. In de Voorloopige Verslagen werd dan ook door de verschillende Commissiën van Rapporteurs alleen gevraagd, waarom het eene ontwerp zooveel eerder werd ingediend dan een ander, waarom sommige verzoeken een langen tijd waren blijven rusten, enz. Uitvoeriger wordt op de materie eerst ingegaan in het Voorloopig Verslag dd. 7 Februari 1911, betrekkelijk de naturalisatie van M. H. Wolfs en 18 anderen (stuk 338, n°. 40).

Intusschen zijn — dat spreekt vanzelf — nu en later meer naturalisatie-ontwerpen te wachten en daaronder allicht verscheidene waarbij meer omstandig moet worden stilgestaan, deels omdat zij belangrijke gezichtspunten openen over de toelaatbaarheid van naturalisatie in het algemeen, deels omdat zij twijfel doen rijzen omtrent de vraag, of in het concrete geval het verleen van naturalisatie geraden is. En voor een juist oordeel over beide punten moeten allicht ook worden geraadpleegd *velerlei buitenlandsche wetten betreffende staatsburgerschap en naturalisatie, oudere en nieuwere, en moet voortdurend het oog gericht blijven op maatregelen die in het buitenland mochten worden genomen, hetzij ter uitvoering der wetten, hetzij om hier en daar de vrijgevigheid der wet in te perken.*

Onbetwistbaar nu is de wenschelijkheid, dat de Kamer zich van die algemeene en bijzondere vragen nauwgezet rekenschap geve en dat zij daarbij hare conclusie langs vaste lijnen trekke, waaraan zij zich in den eersten tijd wil houden en waarmee ook de Regeering rekening houden kan. Voor het bereiken nu van dat doel achten ondergeteekenden het wenschelijk, dat de Kamer omtrent een en ander worde voorgelicht door eene vaste Commissie, welke het algemeen vraagstuk der naturalisatie in gezette studie blijft nemen en aan alle dossiers die de wetsontwerpen vergezellen, geregeld nauwgezette aandacht wijdt. De leden die zoodanige Commissie vormen, zullen in deze aangelegenheden steeds meer kunde en ervaring opdoen. Zoodanige Commissie zal — gelijk reeds in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt — gemakkelijk, waar zij het gewenscht acht, b.v. om aanvulling van de dossiers of opheldering omtrent sommige gegevens te erlangen, met den Minister van Justitie in overleg kunnen treden, en zelfs aanleiding kunnen vinden tot éenig officieus overleg met het Departement, waardoor de afdoening allicht wordt vergemakkelijkt en bespoedigd. Voorts zal zij, juist omdat zij de verschillende gevallen naar hunne schakeeringen van elkaar leert onderscheiden, allicht — ook dit werd reeds in de Memorie van Toelichting geschreven — in sommige dier gevallen den verzoeker wenschen uit te noodigen tot eene verschijning in persoon, om haar nader „in te lichten, zoowel omtrent eene of andere bijzonderheid, als omtrent de beweegredenen en het ernstig karakter van het verzoek”.

De juistheid van deze opmerking wordt niet weersproken door de gemaakte tegenopmerking, die aldus werd geformuleerd: „Zelfs indien de Commissie de candidaat-Nederlanders steeds voor zich liet verschijnen om nadere inlichtingen te bekomen, zouden niet meer gegevens worden ontvangen dan waarover de Regeering thans beschikt en die zij op veel gemakkelijker wijze kan verkrijgen dan eene Commissie uit de Kamer, welke niet de bevoegdheid van eene Commissie van enquête heeft.” De ondergeteekenden hebben zich allerninst voorgesteld, dat de bijzondere Commissie alle verzoekers voor zich zoude ontbieden. De toelichting gewaagt slechts van „uit te noodigen waar noodig”. Vele verzoekers, b.v. zij die buitenslands gevestigd zijn zullen zelfs voor eene uitnodiging niet in aan-

merking komen, maar vele anderen, die wel in de gelegenheid zijn, om naar 's Gravenhage te komen, zullen er prijs op stellen, persoonlijk hunne belangen uiteen te zetten voor eene Commissie uit de Kamer, ook nadat zij reeds vanwege de Regeering door een ambtenaar van politie zijn bezocht en ondervraagd. Het is nu reeds voorgekomen, dat verzoekers zich in persoon tot een van de ondergeteekenden wendden, om dezen, van wier bijzondere belangstelling in naturalisatiezaken zij hadden vernomen, omtrent hunne belangen in te lichten.

Zeker, ook eene gewone Commissie van Rapporteurs van toevallige samenstelling kan trachten hare voorbereidende en voorlichtende werkzaamheid te verrichten in soortgelijken stijl als, blijkens het hierboven gestelde, de ondergeteekenden zich de werkzaamheid eener vaste Commissie hebben gedacht. En een voorbeeld daarvan biedt zeker de Commissie, welke het bovenvermeld Voorloopig Verslag, dd. 7 Februari l., heeft ondertekend. Maar wie zich in het karakter van beide soorten van Commissiën indendt, zal aanstonds gevoelen, dat Commissiën van Rapporteurs aldus zouden handelen dan eens wel en dan weer niet, en altoos allicht zonder dat rekening werd gehouden, wegens onbekendheid, met antecedenten door vorige Commissiën gesteld.

Terugziende op bovenstaand betoog — eene uitwerking van wat reeds in de Memorie van Toelichting in het kort werd gesteld — durven de ondergeteekenden zich nu wel vleien met de hoop, dat hunne verdediging van het stelsel eener vaste Commissie voor het voorbereidend onderzoek van naturalisatie-ontwerpen niet meer als „niet voldoende gemotiveerd”, zal worden teruggewezen. En de in het Voorloopig Verslag geopperde bedenking, dat „in den beginne de Commissie misschien een zeer nauwgezet onderzoek zal instellen”, maar dat „langzamerhand dat scherpe onderzoek zal verslappen”, ook ten gevolge van „het feit, dat de Commissie zal blijken niet over de middelen te beschikken om meer licht te ontvangen dan de Regeering reeds had laten schijnen of alsnog kan ontsteken” — die bedenking komt den ondergeteekenden voor te berusten op eene onvolledige voorstelling van wat de Commissie zal hebben te doen. Immers heeft zij ook de gegevens der Regeering en de slotsom waartoe deze kwam, te beoordeelen en haar eigen inzichten in het karakter eener naturalisatie te doen gelden. In elk geval kan veilig worden aangenomen, dat het onderzoek der Commissie toch altijd scherper zal zijn, dan dat der Kamer, omdat dit voor haar hoofdzaak zal zijn, terwijl het voor de Kamer uit den aard der zaak niet dan bijzaak kan wezen.

Na de verschijning van de Memorie van Toelichting en van het Voorloopig Verslag is door den Minister van Justitie omtrent de besproken aangelegenheid aan de Kamer eene mededeeling gedaan, waarop hier ter plaatse de bijzondere aandacht even moge worden gevestigd. De mededeeling werd gedaan in de avondvergadering van 23 Januari l.l. bij de algemeene beschouwingen over Hoofdstuk IV der Staatsbegroting voor 1917 (*Handelingen der Tweede Kamer, Zitting 1916—1917, blz. 1172*), en in verband met 's Ministers opmerking, dat hij ook dan tot het indienen van een wetsvoorstel tot naturalisatie niet zal overgaan, „indien uit de informatiën blijkt, dat wij te doen hebben met iemand, die eigenlijk geen voldoende nationaliteitsgevoel voor Nederland en Nederlandsche belangen heeft”. Om op dit laatste punt ingelicht te worden, had de Minister nog niet lang geleden aan de procureurs-generaal eene circulaire gericht, waarvan Zijne Excellentie een gedeelte in de Kamer heeft voorgelezen, dat aldus luidt:

„Om in deze belangrijke aangelegenheid het ambtelijk onderzoek zoo doeltreffend mogelijk te doen zijn, verzoek ik U Welgedelgestrengte beleefd, de officieren van justitie in uw ressort er op te wijzen, dat zij aan het naturalisatie-onderzoek in ieder geval leiding behooren te geven en zich des noodig, mede door persoonlijke bekendheid of aanraking met den verzoeker, eene op feiten gegronde overtuiging dienen te vormen omtrent de vraag, of redelijkerwijze te verwachten valt, dat verzoeker in de toekomst en met name in deze bijzondere omstandigheden zich als goed Nederlander zal gedragen.

„Gegevens dienen te worden bijeengebracht nopens den huiselijken (vrouw en kinderen of andere huisgenooten) en maatschappelijken omgang van den verzoeker, zijne maatschappelijke werkzaamheden, gedragingen en relatiën, de algemeene en bijzondere redenen, welke hem hebben bewogen tot het doen van het naturalisatie-verzoek en het belang, dat hij heeft bij de inwilliging.

„Het onderzoek behoort te geschieden in de onderscheiden gemeenten, waar belanghebbende tijdens zijn verblijf in Nederland heeft gewoond.

„Ook behoort te blijken van het hoe en waarom eener voorkeur van het Nederlandschap boven tegenwoordige of vroegere nationaliteit of boven het zijn zonder nationaliteit en van redelijkerwijze te verwachten aanknelijkheid jegens Nederland en loyaal onderdaanschap.”

Het spreekt wel vanzelf, dat de ondergeteekenden van deze ministerieele mededeeling met instemming en voldoening hebben kennis genomen. Immers is de strekking van de circulaire in volkomen overeenstemming met dat waarop de ondergeteekenden in de vergadering der Kamer van 18 Mei 1916 hebben aangedrongen en het is zelfs denkbaar, dat hunne toen voorgedragen uiteenzettingen tot de uitvaardiging der ministerieele circulaire iets hebben bijgedragen.

Intusschen mag deze ingenomenheid met de nieuwe ministerieele gedragslijn de ondergeteekenden er niet toe brengen om hun voorstel tot aanvulling van het Reglement van Orde los te laten. Integendeel. Vooreerst zal de door hen aanbevolen bijzondere Commissie na de ministerieele mededeeling reeds aanstonds nader omtrent het standpunt der Regeering zijn ingelicht, wat voor de onderlinge samenwerking een punt is van groot belang. En verder wekt, wat nu gebeurd is, het uitzicht op allicht nog meer vruchtbaar gemeen overleg in de toekomst tusschen de Regeering en eene bijzondere deskundige (of deskundig geworden) Commissie uit de Kamer.

Het tweede denkbeeld in het voorstel is *het wegvallen van het afdelingsonderzoek*.

In den aanvang dezer Memorie werd reeds opgemerkt, dat dit tweede denkbeeld los van het eerste kan worden beoordeeld, het eerste los van het tweede; maar tevens, dat de vervanging, in 1887, van het oude art. 106 der Grondwet door het nieuwe art. 111 juist ten doel had, de gelegenheid te scheppen, om het afdelingsonderzoek uit te schakelen.

Die uitschakeling mag dus allerminst worden beschouwd als eene nieuwigheid, welke de rechten van de individuele leden der Kamer miskennen zou. En de stelling, welke in dit verband in het Voorloopig Verslag staat voorgeschreven: „Alle leden der Kamer moeten de gelegenheid hebben, om aan het onderzoek van wetsontwerpen deel te nemen” is — voor zoover met onderzoek hier voorbereidend onderzoek wordt bedoeld — in zoo absoluten zin met de strekking van art. 111 der Grondwet niet in overeenstemming.

Wat voorts omtrent de inlevering van nota's door belangstellende leden in het besproken art. 45 a wordt voorgesteld, is — dit werd in de Memorie van Toelichting reeds opgemerkt — woordelijk gelijkkluidend met wat in het laatste lid van art. 41 en in de slotwoorden van het 3de lid van art. 42 geschreven staat omtrent de nota's vermeld in het 3de lid van art. 39. Nu bestaat wel tusschen de beide groepen van nota's een verschil, in zoover de nota's van het 3de lid van art. 39 in de afdeelingen worden ingeleverd en voorgelezen, terwijl in het stelsel van het voorgedragen art. 45 a juist het afdelingsonderzoek ontbreekt, maar toch komt het hier omtrent de nota's voorgeschrevene den ondergeteekenden voldoende voor. De leden, die het niet aanbevelenswaardig achten, „aan het oordeel der Commissie over te laten of deze nota's aan haar Verslag zullen worden toegevoegd, dan wel als van minder beteekenis ter griffie zullen worden nedergelegd”, zien voorbij, dat nederlegging ter griffie uit een practisch oogpunt geraden kan zijn b.v. ten opzichte van nota's van zeer grooten omvang, en voorts

dat, indien de Commissie bij hare keuze onredelijk en willekeurig zou willen handelen, — wat trouwens kwalijk te verwachten is — zij bij de openbare beraadslaging zich hiervoor zal hebben te verantwoorden, en, indien hare houding in deze zou worden afgekeurd, zij wel voor goed van lust tot zulk een veroordeeld optreden genezen zal zijn. Intusschen worde hieraan toegevoegd, dat de ondergeteekenden er niet het minste bezwaar tegen zullen hebben, om, indien dit door vele leden gewenscht mocht worden, verplichte toevoeging aan het Verslag van alle nota's voor te schrijven. Een eventueel in te dienen amendement om de laatste zinsnede van hun voorstel te doen luiden: „De ingeleverde nota's worden aan haar Verslag toegevoegd”, zouden de ondergeteekenden zeker bereid zijn over te nemen. Voorshands echter blijven zij, op de zooveel aangevoerde gronden, de redactie van hun voorstel verkiezen.

Leden der Kamer, die in beginsel tegen uitschakeling van het afdelingsonderzoek in daarvoor geschikte gevallen geen bezwaar hebben, moeten zeker instemmen met de opvatting van de ondergeteekenden, dat naturalisatie-ontwerpen die geschiktheid wel in de eerste plaats vertoonen. Daarbij toch komt het aan, eensdeels op het vaststellen en geregeld volgen van zekere groote lijnen van publiek recht en van staatsbeleid, anderdeels op het onderzoeken en controleeren van eene menigte bijzonderheden, die in bescheiden en rapporten zijn neergelegd.

Wordt het een en het ander in het Verslag der vaste Commissie uiteengezet, dan zullen daardoor de openbare beraadslaging en de beslissing der Kamer allicht beter zijn voorbereid dan door een Verslag dat van verscheidene in de afdelingen gemaakte opmerkingen en tegenopmerkingen het relaas teruggeeft. En, zijn deze ontwerpen voor eene voorbereidende behandeling buiten de afdelingen geschikt, dan verdient het ook aanbeveling ze daarvoor te bestemmen en op die wijze omslag en tijdverlies te ontgaan.

Intusschen hebben de ondergeteekenden zich de vraag gesteld, of niet bij vele Kamerleden het hoofdbezwaar, veel meer dan in het stelsel eener vaste Commissie, in de uitschakeling van het afdelingsonderzoek gelegen is. Wel is, blijkens eene zinsnede op bladz. 2 van het Voorloopig Verslag zoodanig standpunt slechts door „enkele leden” vertegenwoordigd geweest, maar te oordeelen naar den geheelen toon van dat Verslag, meenen de ondergeteekenden wel verder te mogen gaan en uit dat stuk dit te mogen afleiden, dat de tegenstand tegen hun voorstel althans in veel sterker mate gericht is tegen de uitschakeling van het afdelingsonderzoek, dan tegen de instelling eener vaste Commissie.

Terwijl nu voor de ondergeteekenden het zwaartepunt der

voorgestelde verandering ligt in het laatste, niet in het eerste denkbeeld, zoo zouden zij — hoe ongaarne ook — wel geneigd zijn, om de uitschakeling van het afdelingsonderzoek te laten vervallen, indien zij daarmede de instelling eener vaste Commissie konden redden. Want zij hebben de vaste overtuiging dat, indien het tot de instelling van zoodanige vaste Commissie komt, de Kamer op den duur dat instituut steeds meer zal leeren waardeeren.

Intusschen willen de ondergeteekenden het initiatief tot het doen vervallen van dat deel van hun voorstel, hetwelk op de uitschakeling van het afdelingsonderzoek betrekking heeft, niet nemen. Zij vleien zich nog met de hoop, dat het hun gelukken zal, bij de openbare beraadslaging meer sympathie voor hun denkbeeld te wekken. Zij wenschen dus af te wachten, of wellicht een amendement van tegenovergestelde strekking zal worden ingediend. Zoodanig amendement zou dan hierop moeten neerkomen, dat het 3de, het 4de, het 5de en het 6de lid van het ontworpen art. 45a zouden worden geschrapt, en dat een nieuw lid zou worden ingelascht van dezen inhoud:

„Het 2de lid van art. 15 vindt hier overeenkomstige toepassing”. Immers zou dan wel het afdelingsonderzoek op de gewone wijze plaats vinden, maar, evenals zulks ten aanzien van de begrootingscommissiën in art. 15, 2de lid, is voorgeschreven, zouden ook de leden der vaste Commissiën voor naturalisatie-ontwerpen over de onderscheidene afdelingen moeten worden verdeeld.

Omtrent de redactie van het voorgestelde art. 45a wordt in het Voorloopig Verslag opgemerkt, dat zij in fraaiheid zou winnen, indien in lid 4 de woorden „en onder mededeeling van de redenen die haar daartoe leidden” werden vervangen door: „waarbij tevens de redenen worden vermeld, die haar daartoe leidden”. Dit verwijt van gebrek aan letterkundigen schoonheidszin mogen de ondergeteekenden terugwijzen naar de hun onbekende opstellers van het geldend Reglement van Orde. Immers is de veroordeelde zinsnede woordelijk ontleend aan de artt. 32 en 41, 3de lid, van dat Reglement, en van eene goede wetgevende techniek is zeker wel een der eerste eischen deze, dat, indien voorschriften van geheel gelijke strekking op verschillende plaatsen mochten worden gesteld, daarbij steeds dezelfde redactie worde gekozen.

VAN HAMEL.
DE BEAUFORT.
BEUMER.
TER SPILL.